

Obrazi iz odgojilne povestnice pri paganih.

b. Solon.

Solon, imeniten postavodajavec v Atenah, sin Eksekastidov, je bil kraljeve rodovine in rojen okoli leta 640 — 630 pred Krist. Potovaje in vdeleževaje se javnih opravil, se je djansko izobrazil. Slavno imé je dobil, ko je v vojski proti Mesencem mesto Salamid zmagal. Drakonove ojstre postave niso včinile zaželenega miru in pokoja v Atenah; bile so, kakor pravijo, s kervjo pisane, in niso se vkorenile pri ljudeh. Razpertije in nepokoji so vznemirili mesto, in lahko bi se bil Solon vrinil za samovladarja, raji pa je postal postavodajavec in posredovavec. Dasiravno pa v tem trenutku njegove postave niso veliko zdale, spoznali so še le po njegovi smerti, kako so bile koristne. Govorili homo pa od njegovih postav toliko, kolikor se tiče mladine in nje odgojevanja. Solon nam je v vsem svojem prizadevanji zgled vljudnosti, in, sam pesnik, je tudi življenje v državi vse drugače razumel, bolj blago in lepo — kakor sta zamogla Likurg in Drako. Atene zeló obljudene, ki so imele žive, duševno izbujene prebivavce, treba je bilo drugače izrejevati in vladati, kakor Sparto, kjer je bila večina sužnjih in je bil duh ves drugačen, kakor v Atenah. Solon je spoštoval tudi srednje stanove, kar v Sparti niso znali, in duševno omiko je višje cenil od bogastva.

Tudi Solon, kakor drugi starejši zakonostavci, deržal se je vodila, da je otrok državna lastnina; ker pa so bili Atenci zeló gibčni in njih opravila zeló različne, ni bilo mogoče tega vodila tako doslednje izpeljati, kakor v Sparti; otroke so odgojevali precej svobodno. Oče je sicer mógel novorojenca zavreči; ko ga je pa enkrat sprejel, zavezan je bil skerbeti za njegovo odgojevanje in ga tako podučevati, da je v državi shajal. Le pod temi pogoji je bil sin dolžan skerbeti pozneje za svojega starega očeta. Otroke, katerih očetje so v vojski padli, so očitno izrejevali, in država jih je tako rekoč posinovila.

Starši so gospodovali otrokom, vendar ni smel nihče svojih hčer prodajati. Vsaki sin je mógel svojega očeta spoštovati in, kdor ni za starše skerbel ali gerdo ž njimi ravnal, je bil zaničevan.

Kakor dan današnji, tako so tudi tačas odgojevali po premoženji. Naj poprej naj se otroci naučé plavati in brati, ubožnejši naj se lotijo poljedelstva ali rokodelstva, bogatejši naj se učé godbe, jezdarjenja, lova in modroslovja.

Ubogim ni nihče branil višjega podučevanja, ali to je bilo težavno, in prigodilo se je, da so mladenči po noči pri mlinarju delali, da so mógli po dnevi v šolo hoditi.

Ako je oče otroka sprejel, so olepšali hišo z oljkinim vencem, če je bil novorojeni deček, ako pa je bil deklič, ovili so na vrata volnat trak. Otrok je dobil imé od očeta, in ta je izvolil večidel imé kakega slavnega prednika.

Do 5. ali 6. leta so odgojevale strežnice otroka v maternih sobah. Po zakonu se je jenjal otročji čas v sedmem letu; čez kake 3 ali 4 leta so ga med deržavljane zapisali, kar so slovesno obhajali.

Od 7. leta otroka sicer niso materi odtegnili, izročén je bil pa večidel detovodu (pedagogu). V to so izvolili zvestega in previdnega sužnja. Detovod pa ni bil pravi učenik, on je vodil sebi izročenega v gimnazijo k učeniku, in je zopet ponj hodil, ga povsod spremljal in mu stregel.

Od 7. leta se je deček učil s svojimi verstniki brati in pisati. Potem so ga podučevali v godbi in pozneje je prišel v gimnazijo, kjer je ostal, da je spolnil 18. leto. Domače hiše se ni ogibal, hodil je domu spat, in odgojevanje ni bilo tako občinsko, kakor v Sparti. Za telovadbo so imeli Atenci več očitnih v to odločenih poslopij; vodja (gimnaziarih) imel je to častno službo eno leto; njemu so bili podložni vsi drugi učeni in služabniki; učenikov eden je zapiral in odpiral gimnazijo, kaznoval prepozno prihajoče, in je imel tanko šibo, katero je prav pridno rabil.

Gimnazija je imela veže, kjer so se vadili tudi v gerdem vremenu in velik z zidom ograjen prostor, kjer so se vadili o lepem vremenu. Iz vež se je prišlo v dvorane, in tam so podučevali in se razgovarjali (disputirali); v posamesnih manjših sobah so se pa mladenči izpravljali in si život mazali.